

HRVATSKA RIEČ

Predplatna cijena: na godinu K 12. — Za pô godine K 6. — Za Šibenik na godinu donašanjem u kuću K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12 suviše poštarski trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

Izlazi sredom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi tiskaju se po 16 para peti redak ili po pogodbi. — Priobčena pisma i zahvale tiskaju se po 20 para po peti redak. — Nefranirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Snaga utvaraša.

Splitska „Sloboda“ gospode „naprednih demokrata“ u zadnje doba počela je govoriti čak i o snazi pravaša. Kad smo mi još pred nekoliko mjeseci dokazivali, da su ta gospoda sa utvaram jedno, kad smo činjenice nabrali po kojima je proisticalo, da je sve ono što „Sloboda“ piše proti utvarašima, samo priprava na njihov svestran savez, kad smo previdjali taj najgnusniji dogadjaj u cijeloj našoj pokrajinskoj političkoj borbi, onda je „Sloboda“ obično šutila ili je govorila o našim halucinacijama. Kako ona tako je radio i glasilo za interes u Zadru te ona u Splitu i Dubrovniku.

Sada svi li listovi čete potrebu, da se više bave pravaštvom; jedni druge nemogu sada već kritiski najgnusnijim imenima i svojstvima, pa im treba na zajedničkog neprijatelja. I to oni poduzinju sustavno, zajednički.

Već sama činjenica, da su pravaši jedini njihovi profivnici, dokaziva da se oni nisu složili radi toga, što obiluju snagom, ali ipak težko je priznati svoju slabostu, pa se ti listovi nječko hoće kao da izrugavaju pravaškoj snazi.

Jer vidite — kliče „Sloboda“ — pravaši nemaju i nisu nikada imali snage, tu snagu im je davalta utvara, jer utvara je postavila na položaju se pravaše....

U ovoj tvrdnji „Slobode“ nalazi se klijep djejovanja njezinih ljudi. Tu je ono izhodište, sa kojega se pošlo i došlo do zajedništva sa utvarom.

Naravno, ako utvara dieli mjesta i položaje, ako se samo u njezinom kriju može uživati sjena visokih ... krugova, zašto Smoldaka, Tartaglia i slični ne bi pali utvari u naruci? Zašto oni nebi polizali onaj grijan, što su kroz pet godina bacali na Ivčevića, Mihaljevića itd.?

Da će oni to učiniti, mi smo previdjali još odmah u početku, jer smo još onda znali da je sve što rade iz osobne mržnje i inada, iz želje da preskače njeće svoje drugove, da im se nametnu, da ih odaleče, nebi li sami zauzele njihova mjesta. I kad su misili da im je to uspijelo nisu se stidili pasti i zagrijavati oni koji diele časti i položaje.

Dokazali su tako što smo uvek tvrdili, da su za narod suvišna, i za to štetna stranka i da sve što rade za sjeće iz osobnih poriva privatne koristi za svoje osobe i svoje obitelji.

I sadak kad to njihove graničenje dokazivaju svakidanje činjenice, pripisivaju ljudima stranke prava što sami rade.

Nu pri tom naši mladi „demokrati“ sa mlađakima pl. grbovima i obiteljskim bunetaskim vezama zaboravljaju da stranka prava nije od jučer, nego da ima preko trideset godina što se ona i u Dalmaciji nalazi u svedjenoj opoziciji; zaboravljaju da od god. 1895. nije bilo izbora gdje ona nije bila progona uprav od

onih koji danas diele sa „demokratima“ položaje i ostala zemaljska dobra.

Ovaka stranika, kao što je naša niti se razmije svojom snagom niti je očekivala niti očekiva od udružene gospode a utvari kakove milosti. Ne, za milos prosliti stranka prava je preveć ponosna, preveć naučna na svoju uzbrnjost u radu, a za razmećanje snagom, ona zna da nije još doba.

Nego i to je doba doći kad će stranika prava svoju snagu omjeriti sa svim udruženim samozivcima i izrabljivačima neukosti naroda našeg.

Neka gospoda od utvare odkupe narodu zadatu rječ, neka udovolje zahtjevima stranke prava i naroda te uzakone obice pravo glasa, pa da vidimo tu snagu utvaraša i njihovih drugova, njihovih vjernih pomagača soja demokratskoga!

A kakova je ta njihova snaga već sada, vidilo se prigodom saborskih izbora, gdje su Smoldlakinji drugovi skakali u pomoć današnjim saveznicima, u času međusobnog blaćenja, na Hvaru, u Makarskoj, u Zadru, u Dubrovniku i širom Dalmacije. Tu snagu njihovu vidilo se i za vremje saborisanja pa i poslije, a vidi se najbolje danas, kad su priuđeni međusobno se ljubiti radi osobnih interesa u času kad bi se radi mirnje najvoljni griziti.

Svi ovi savezi „milih“ današnjih drugova dokazivaju da ih ipak nješto dalje kreće proti stranici prava, a to nješto nije baš osjećaj ni snage ni pravičnosti, a nije ni uvjerenje da je stranica prava onako slaba kako gospoda tješće svoje sljedbenike.

Slabost je stranke prava eta toliko da je proti njoj nuždna koalicija svih protuhrvatskih župlja, pa ni ta im nije dosta, jer im se hoće nezakonita sila, gazažen svih zakonskih ustavnih, a kad im se sve to nedostaje treba im još bezsramnog ogovaranja i ciničkog bezstrogog uveličavanja svega što je svakomu, koji je zakonitosti i pravičnosti što drži, grijanju i odurom.

Stranika prava proti kojoj su se svi oni udružili im tobože da zahtvaju svoje uspješne njima; ona koja ne razpolaze ni vladom, ni oružanom silom, ni zemaljskim odborom, ni nječim. Što daje vlast, postizava uspjeh na izborima strahovanjem i nezakonitostima; gdje je pravaš na kojoj občini te občine bi trebalo strušiti, jer raspusti sličnih občina nije djelo nezakonito, silovito, grijusno, podio; ne to je sve za današnje „naprednjake“, „liberalne“ leipo, plemenito. Okovo i slično u zadnje doba gospoda utvaraša hoće da dokažu svoju snagu...

Nego mi se svemu tomu ne čudimo. Starih narodnjaka, koji su bili protivnici stranke prava više nema, ona ih je preživila, uzprkos svih progona. Sadanj protivnici stranke prava većinom su pribjegle iz pravaških ređova, obični su to politički izdajice, koji su

K nama se amo oprema, kad je zar u svakoj omjerio svoju snagu, da se može s dušmanom ogledati na razbojništu ognja žive, jer ih eto na mahove i obrojtijave, po triest ili, čeferdeset glava zajedno, i to običajno, o snaočanju, za tihih i blagih noći i izmedju gospođa. Svoj dolazak, službeno čurlikom dojavaju, nekoj nestalo, i on izpljava, otreša sa sebe starežinu i za portugu ti se smjejhavaju zagleda u praznu pušku i u vatrom prokaljavaju.

Izprvice su, ko i svaki novljaj — novo selo novi i opanci — bezazleni, jer da ne bi te vrline, koja ih je pognala sa rodne grude, da malom oprecimicom sičušnih krilača prevale sinja mora i njihove silene dalečine — što bi ih to, nu, kazui ti, kad znaš, privuklo, da po ovim mrkićima bedemima pustopane groznicu svoju mladost u sampas prospisu?

Sa te svoje bezazlene podatnosti plate amo kad nas omasnjuju travarim, jer je li lovac muško i sigurne ruke, a u njoj ne izdaje Šiba rikulja, očko čisto i nenafrunuto, odmah, pri njuhov nastupu na pozornici i na proljadnutu naših barnutišta, cigli će ih jedan hitac obaliti i poraziti svoju polovicu i još koju glavu u antrešelju. Pozatim, što ih ono na ramenu odnese živu glavu, kad oparen i na hladno puše — raztrže se ono amo i tamio; može ti puška

već davno izgubili vjernost načelima svojih stranica i zastavi na koju su prisiljali. Ovi i ovački mogu proti stranici prava poduzinati sve što je moguće. Njih ne ustavlja ni ponos, ni čast; njih cjeo prošlost njihova sili, da uništi stranku prava, jer misle da će tako uništit i svoju izdaju.

All i tomu se varaju. Oni mogu poduzinati sve što hoće, ali cilja postići nečo. I oni najbolje znaju da varaju se i drugoga, kad se tječe slabšošu našom, i odnosno njihovom smago.

Oni znaju, da nema sile koja bi mogla stomi vjernost zastavi stranke prava onih naših ljudi, koji se sto inadu, valja tobože da zahtvaju utvari i utvaraša.

Utvaraš i njihovi prijatelji najbolje znaju da su uprav ti ljudi posvetili sve svoje sile, da spase stranku prava u času kad su ju oni svih redom najpodijele izdavali. U tomu, u vjernosti naroda i zastavi njegovoj i sastoji snaga nječi pravaša, pa bi bili jači od svih udruženih neprijatelja naše stranke i ondakad bi utvara polučila sve ono što želi.

U borbi ja nježi i uvek smo spravni dočekati svakog neprijatelja.

Utvaraš nemogu isto da kažu, jer je njihova narav izdaja, a izdaja nije snaga ni onda kad misli da je svemoguća: izdaja sama ruši svoje djele. A tko požive vidić će.

Naši posebni izvještaji.

ss. Bez adrese. Primamo od dopisnika iz Sarajeva: U oči otvara bosanski sabora govorilo se nekome sigurnošću, da će naši prvi sabor za svog kratkog zasjedanja, mimo ostalo, odglasovati i adresu na kralja. Medutim već prihvata današnjeg djejanja, rek' bi, da do adrese u obče ne će ni doći. Evo razloga: Pošto je sabor za prvi put otvoren, to je naša javnost, a i zastupstvo naroda očekivalo, da će sabor otvoriti priestolnom besjedom. Do tega naprotiv nije došlo, nego je zemaljski poglavica Varešanin sabor otvorio sa nekoliko uobičajenih fraza. To se je zastupstvo kosnulo, a i javnosti, te se sada uporno šire glasovi i novinstvom raznose, da usliši toga sabor ne ima nikakova razloga, da kralju uputi adresu, jer je ona po parlamentarnim običajima samodobro na prijestolni besjedu. Doznajan iz zastupničkih krušova, da u novinstvu viesti o tom, da se u saboru ne će o adresi govoriti, potječe sa strane samog zastupstva, tako te je sva prilika, da adresu ne će ni biti. Istodobno doznajan, a to kao ispravak odaslanj u vam brzoj, da pregovori između Zadru i Udrige nisu uspeli, e da ih ne, zastupnici stope u jedan klub. U zadnjem čas je na žalost taj pokusaj pretrpio brodom. Postiglo se je samo to, da će hr. zastupnici izstupati zajednički samo u najvažnijim zanimima. Afera između zastupnika „Hrv. Dnev-

zakisnuti i iztrunuti, ne prevari ti njih više, vandaž busije, jer na otvorenu ratisti, netom to tvrtja sine, a on ē pod vodu. Ti se ogledavaš, zvirkavši amo tamo, a on, eno ga, gole mu se niesi ni nadao, rtom kljuna izvrzo, da oduška pujkova. Kad se dušmani pomeli, a pogibelji nestalo, i on izpljava, otreša sa sebe starežinu i za portugu ti se smjejhavaju zagleda u praznu pušku i u vatrom prokaljavaju.

Tvoja je, Gara, Šibulja nabija? — pri žalig mignjem ja na svog alajbega, taman kad cu nogom koracati u Jakovljevu trupinu, da se u boj izvezemo.

— Sto me jutros umetoste i po Bogu češta! Da me iztriskate i do sita izloživate, ne bih žalio, koliko, kad mi to govorite — statnosno ē Gare i kapetinom odmahnu sa čela na boj izvezemo.

— A ti, golotbre, eto pa napuni — i priprušim mi pribor.

— Sad ste mi dragi, a još draže vaše načelice, dok mi vaše dajkalice i ovo mači pampeti ipzipe.

Otrgosmo se od kraja, a ono se trupine, orahove poljupine, ozdo splošnjena, uzbiba, i

nika“ i zastupnika Vanečaša, koji je u saboru desavuirao pisanje tog lista, nije još riešena.

× Novi sukob između Talijana i Hrvata u Istri. Prinamo od našeg dopisnika iz Trsta: Između članova komisije za postignuće sporazuma u Istri bilo je utančeno, da se sva pitanja, koja zasijecaju u nacionalnoj polje, imaju u sporazumu rješiti. Medutim ova se je pitanja uvrstila i talijanska privatna realka u Puli skopčana s gimnazijom. Talijanci u očitoj namjeri, da osjetite daljnja pregovaranja, ovih su dana odlučili da se imaju zahtjevi od vlade, da njihovu realku sa gimnazijom u Puli od početka školske godine 1910. do 11. imaju uzdržavati država na svoje troškove. U tu su svrhu iz leta 1910. Hrvati posredovali kod ministra nastave grofa Styrckha, a kada su vidili, da se je grof Styrckh onako živo zauzeo za oživotrenje njihovog pravničkog fakulteta, držali su je nadošao zgodan čas, da u javno počnu raditi. U tu svrhu poslali su i Beč puljskoga načelnika dr. Vilima Vuretona, koji je u ministarstvu nastave podnijeo predlog, da država preuzegne privatnu realku sa gimnazijom u Puli u svoje ruke. Hrvatski zastupnici istarskog sabora u ovom koraku vide između zaključaka poprimljenih od komisije za sporazum. Oni su radi toga dali poručiti koli Talijanima, toli ministarstvu u Beč, da bez njihove privole ne može biti govor o podržavanju puljske realke sa gimnazijom. Istodobno su postavili svoje zahtjeve, a to obzirom na to, jer da Talijani nisu držali riječ, kojima traže, da se koliko sa strane vlade toliko sa strane saborske većine u prvom redu imaju udovoljiti školskim potrebama Hrvata u Istri. Oni traže, da se i za Hrvate u Puli i okolicu imaju otvoriti jedna državna realka sa gimnazijom, a da zemaljski odbor ima preuzeći sve one privatne hrvatske škole u istarskim mjestima, gdje se Hrvati nalaze u većini i gdje zemlja uzalud troši novac za uzdržavanje talijanskih pučkih škola, jer ne imaju dovoljnog broja djece. Za ovaj zahtjev Hrvati neće ni da čuju Talijani. S vremenom bit će i maksi!

nw. Za reciprocitet zagrebačkog sveučilišta. Piše nam dopisnik iz Zagreba: U četvrtak na večer držali su ovđenjje dalmatinski i istarski djaci sastanak, na kojem odlučiće potraditi ovi sveđačke skupštine na sveučilištu, da ona podigne svoj glas za reciprocitet. Na sastanku je bio izabran odbor, kojemu je povjereni zadac, da od rektora izhodi za skupštinu autu i umoliti senat, da isto sudjeluje preko svojih odsanika. Odbor istodobno ima se obratiti „Hrv. akad. klubu“ u Zadru, da on poduzme korake kod namjesništva u svrhu, da on posprije odgovor na poznati upit bečkog ministarstva.

U nedjelju samu obdržavala se je već na sveučilištu ta skupština. Od strane akademickog senata prisustvovali su rektor Volović, dr. Šimović, dr. Miler, dr. Rorauer i dr. Lovrić.

da joj niesi odprije uvještaj, a zečja ti je krv žile oblija — bi ti i zube od straha smendjušao, a od muke skriknō, da se ne utopiš. Gar veslačima, kolik su prakljača, veslaka i petkom i subotom i po mirno pučini, što bi dlanom o dlani, izvezosmo svojih pet stotina konjaca, dok nas sade „mača“, morska i gusta travurina, pa pričela djemiji skok prikravati i boke joj česati, ne zaustavi.

Neće to Garu presećeniti, ko da čemo na morske kuke zajašiti, jer su tu žabila ledja, s kojih se brodica ne rašija; već on sam, koja je. Odloži vesi, kajši na gačama odape, slandra i sa sebe ih skala i kraj mene odloži, nogavicu na podgačicama zavrati poviješljena koljena i iz brodice. Kako je oblimije zagackao u kal, mlaz ga kajtino popraska do iza uha. Rukama otrva obrazne.

— Oö, zdravo li je ovo! I onako se jutros niesam umio.

— A ščega niesi, kezmetom te ne provali? — A kad sam i mogao od posla? Aj vojske ti; što će ti voda? Da je čemu i, da nije pričuknuta, ne bi sama sebi vratom lomila!

(Nastaviti će se).

Gоворили су разни говорници, међу овима др. Шиловић, правник Андријевић, Тадић, Магдић, Орлић, Хечимовић и Петанек. Прихваћене су резолуције, у којима се израžа reciprocitet, против се талијанској универзитету у Трсту, поуздано је утврђено да талијанско дјаљство на акцију за reciprocitet, исто тако заступнике те се бројавило у истом смислу у Свешти јужних Славена.

U eri promicanja...

iz Beča, 16. lipnja 1910.

Tri debela sata izvirovali sam se ovih dana po ло-
вачкој izložbi u Prateru, a nijedne Dalmatinci nisam na-
šao traga. Izložba je internacionalna, dakle za zastupanje
i zemlje van monarhije, čak razini predjeli i predmeti
iz dalekog strana Ašanisije, Indije i Kanada. Svin je pak
pokrajnjem i zemljom iz monarhije vidi na izložbi traga,
samo nestalo je Dalmacija iz ove i Hrvatske iz one po-
lovice. Uz Češku, Galičicu, Tirolsku i malu Bakuviju,
koje su na ovoj izložbi izmiele krasniji predmeti iz njihova
narodnog života, Dalmacija je mogla izvrstno pri-
stati sa sličnošću svojih narodnih nošnja, pušaka, kor-
nera i lovackih sprava. Izložba se zove lovacka, ali i nosi
na sebi više obilježja industrijskog i prometnog života
naroda.

Na lovackoj izložbi u Prateru bečki je industrijalac i trgovac izložio sve što je skopano sa potrebanjem ljudskoga života, osobitošću dakkako obzirom na ovaj lo-
vacki šport. Širotna Istra nosi na izložbi sliku svoga si-
romaštva: malu seosku kućicu sa patrijarhalnimognji-
tem, na kojemu uz ostale težake kućne potrebitce stoji
nizancano nekoliko putaka iz blata i golubova grlošja iz
planine. Mlada Istranka na stolu na drvenim klupi-
ma oginjaju veze narodne marame i skupu prodaje beč-
kim damama na narodne navezenje nakite. A Bosna i Her-
cegovina od rana jutra do kasne večeri predmet je udjeljena
mnogobrojnim posjetiteljima. Njezin paviljon gradjen
u narodnom i orientalnom stilu obložen je iznutra bogatim
čiličnim, torbicama, zavjesama i narodnim vezim, koji
se prodaju uz skupe novce. Ugarska odlukuje se divnim
dilomanom, slikam iz gorovjaka predjela i močvara. —
Odatle ono „debelo hraslove“? upitaj čuvara: — Iz Slo-
vanije! on će mi: — A odakle ona skupina pitca da
našrom zastor? Iz hrvatskog Zagorja. Tvo sve ipak
prolazi pod imenom stavnje Mađarske. Kad sam se le-
timice obasao i govorio sa umorom, opet nemirno pitam:
gleđe je li Dalmacija? Nigdje joj traga. Najbolje
promisliš, da kupim katalog, je da li tu nadjem njezin
broj. Od 155 zgrada i namještaja popisanih u katalogu,
Dalmacija ipet njezine izložbe. Obraćam se na čuvare i pri-
glednike. Jaki oni površuju u katalog, uživajući ramešni-
ka, kažu da Dalmacija ne ima. Vratim se zlovljavom kući, da
naprišem par redaka za našu javnost.

Doznao sam od našeg domorodaca, nastanjenoga u
Beču, da je namjestnik Nardelli ovdje i da če danas do-
čekati u dalmatinčkom odjelu kralja, koji da želi viditi
i predmete izložene iz Dalmacije. Ja sam se danas po-
podne zatočio u Prater na izložbu, da viđam Dalmaciju.
Kralj je bio već otisao i meni opet pomoću našeg
zemljaka poduzeo za rukom, da se doturam do dalmatin-
čkoga odjeka. Tuga me je uhitila. Dalmacija u istinu pri-
kazuje se na ovaj izložbi kukavim i ubožna, kao za-
stavljena, kao što je zanemarena pred očima bečkih dr-
žavnika. Dalmacija nema ni svoga paviliona niti svoga
odjeka, samo u paviljoni za prošem stranaca (fremden-
verkeh) ustupljena su joj uprav za milos i četiri čoska,
u kojima pokrajinski savez za promet stranaca u Dal-
maciji izložio je 50-60 malih i velikih pušaka, noža bije-
losapaca, narodnih muzika i ženskih odora, odjelo sinjs-
koga alkara. Ne bi mogli znati to ni sobi na prostor,
već proti hodniku, na kojemu četiri izložba i četiri čoska.
Dakle Dalmacija stoji na lovackoj izložbi u Beču iz-
četiri vratnice i četiri čoska. Vjenča slika njezinkog kav-
nog stanja u zemlji a dostojna ilustracija njezinskih uprav-
itelja i prosvjetitelja. Osim narodnih alata, nošnja i ve-
ziva doznamo, da je Mitar Karaman, poznati preparator
pitca iz Splita, postao na napuktu iste vrste, dočito
pokrajinskog saveza u Zadru; 40 komada fino izrađenih
i balsamovanih pitca iz planine u vode, a za te predmete
još se nezna gdje su namešteni. Jedva sam pomoću na-
šega zemljaka u jednom ormaru u zapadnom krilu ro-
tunde ugledao jahača galjebova i skupinu orla kako na ka-
menu ščepku zeca. Domislili smo se, da će to biti nje-
govo, ali mu imena ne imamo na tablici, kao što je ovičaj
po svim izložbama. Njegov izlog stoji opet u čosku or-
mara povrh vunene robe trgovca Jakoba Rehlehtera iz
Graca. Drugi izlog Karamanom, jato vrebaca na granam
sakriven je između dve skrine i postavljen u zadku
uprav, da se ne vidi. Ni tu nema imena prepodnog.
Karaman, ali u neposrednoj blizini uz dve balsamirane
pitce stoji na velikom kartonu nadpis: D e r m o p a-
t i s c h e r A t e l i e r F r a n z B r u c h b a c h p r a-
p a r a t o r d e s A f r i k a n . Muzeums Salzburg – Ju-
dengasse, 12. — Dakle i ono sve što je izložio naš
Karaman izgleda kao da je iz ateliera gosporničnog
gospodstva. Steta, da se našem domaćem preparatoru nije
dalо pristojno mjesto. Njegove su radnje priznate i već
primjene u muzeum u Zagrebu, Sarajevu i Beču, a bilo bi
na čast pokrajini, kada bi gosp. Karaman od prostog dile-
tanta postao strukovnjaku u balzamiranju pitca i riba.

Da je Dalmacija imala vlastiti paviljon moglo se
je uz lovacke sprave, narodne puške i nošnje izložiti i
gospodarske proizvode: vina, sirida, voća, stane, ribe i
t. d., kao što su to učinile i druge pokrajine na korist
svihjih proizvodova. A ko je tonu krit? Pitajte Irudu do
Pilata; krit je ministarski povjerenik Gessman, kriču na-
mještavši, zemaljski odbor, občine. Odbacu jedan na
dragoga, a krije se s glave, jer odtalan riba smrdi, i
ovo je još u eri promicanja gospodarskih interesa Dal-
macije.

Upit

zast. dr. Dulibić i drug. Nj. pr. gosp. mi-
nistru pravde glede zakonitog surubljanja izvedra,
koje staničuju njemačka Štampa sličnik i riečnik
nanaša narodu u Bosni i Hercegovini. (Prika-
zan u sjednicu car. vijeće 1. maja):

U nekim ovdješnjim takozvanim Šaljivim li-
stovim objelodanju se često tako prezirene slike
i rieči, koje vrijeđaju cijelo pićanstvo Bosne i
Hercegovine.

U jednomu od takovih listova, prvo po-
lažka Njeg. Veličanstva u Bosnu i Hercegovinu,
moglo se je gledati i čitati, kako bi trebalo
postati prije u Bosnu pune vagone češljaja, sa-
puna i drugih sredstava čistoće, da se pićan-
stvo uzmogne spremiti za doček.

Kad su otrog malo dana neke bosanske
ličnosti bile raznine redovima odlikovane isti je
list donio sliku, u kojoj su Bosanci prikazani
kao divljaci, medvjedi i drugo sa tobožnjim or-
denim na prsima, a taj je slika popraćena pre-
zirnom opazkom.

Na žalost treba iztkanati, da cenzura u-
senvu tomu nije našla ništa zamjerna.

Ne treba posebice napomenuti, da gori-
spomenute i slične prikaze kao i rieči, kojim su
popraćene, udaraju naprosto u lice istini i či-
njenicima i da se moraju zigosati kao nizke
uvrede i osvade.

Nu pošto se sa istim hoće da ponizi či-
tavu jedan narod i da se ruglu izvrzne; pošto
se tim potiče na prezir prema našem narodu,
što sve sačinjava razna po zakonu kažniva-
djela; posto je napokon cenzura pustila, da sve
to prodje, bez da je proti tomu zauzela kakovo
stanovište, dužni smo upitati Nj. pre. g. ministra
pravde.

Je li Vaša Prezvaničnost voljna upotrebiti
sredstva, što Vam ih zakon stavlja na raspolo-
ženje proti gori iztkanutim i sličnim izražajima?

Političke vesti.

Austro-Ugarska i Sandžak Novopazar-
ski. Bečki dopisnik „Obzor“ poslao je svom
listu zanimljivi podatci o glasinama, da Au-
strija kani zaposjeti Novopazar. U njima se
veli, da je Austro-Ugarska sporazuma sa Port-
ugalijem predočila, tog Sandžaka, a to s
ovim razloga: Razkrstiv se zbog kretskog pita-
nja sa Englezom i Rusijom, treba mladoturcima
prijateljstva Austro-Ugarske i Njemačke. I kao
Hamid g. 1876. ponudili su oni da austro-
Ugarskoj sandžak-novopazarski. Uspej je za
njih dvojaki, dapače trojaki. Prvo su zad-
obili naklonost monarhije, drugo će se rešiti
silnih troškova, koje iziskuje podržavanje broj-
nih Četa Sandžaku, a treće će se rešiti ne-
ugodnosti, koje će prijeti, od sigurnog skorog
ustanka u Sandžaku, jer tamošnje je pučanstvo
odlazkom austro-ugarskih četa palo niže nego
na prosački štap, pa je zbog toga silno neza-
drovljivo. Samo se velikoj energiji sadanjeg
oružničkog zapovjednika u Bosni i Hercegovini
imade zahvaliti, da prigodom posjeta kraljevog
u Sarajevu nisu hiljadje žitelja novopazarskih
muslimana i pravoslavni, došli u Sarajevu, da
traže ponovno zaposjednuće sandžaka. Ovi su
na granici suzdržani oružanim silom. Naravno,
da će nakon žetve — kroz svake godine, kad
bere trule plaćati desetinu — buknući u sand-
žaku ustanak i tu će biti dana prilika — kao
g. 1878. — da Austro-Ugarska zaposjedne sand-
žak. To je činjenica, koju bez obzira na dobre
informacije, potvrđuje državljanskih štampera
i osobito okolnosti, da monarhija drži na gra-
nici sandžaka razmjerno najveći dio svojih četa
u Bosni i Hercegovini. Koji bi ove čete imale
svrhu na najmanje opasnoj granici sandžaka, ako
ne tu da u zgodan čas predju granicu i za-
posjedu Novipazar.

O zajedničkom saboru. Dne 23. o. m.
sastaje se zajednički sabor, koji će sam kralj
otvoriti sa prieštolsnom besedom. O prieštolskoj
besedi uporno se novinstvo pronosi viest,
da ju je kralj promienio i to na petopetne molbe
priestolonaslednika, koji je uspio, da se stavka
izborne reforme posve promjeni, a da se za-
mjeni sa odučinim naglašenjem slobodnog prava
glasila. Istodobno se javlja, da se je već raj-
rala čitava opora pod vodstvom grofa Appo-
nya. Košutovići vrede, bude, lide i laborske
sjednice samo za sat produljila, da će povesti
zestoku obstrukciju. Svakako predviđaju da
radnici sponzori budu učestvovati u raspravama
i ovoj izložbi.

Srbosko-crnogorski odnosi. Odnosi izme-
dju ovih dva državica sve su prije nego
i prijateljski. Poluslužbeni „Cetinski vještak“ i be-
ogradska poluslužbeni „Samopučrava“ danonice
su u oštrot polemici, iz koje izbjegao neko žizk-
nuto čuvenstvo nepriznatosti. Ovo dana su neki
beogradski listovi doneli u formi komunikacija
vesti, da će srpska vlada ova dana iznijeti služ-
beni komunikoni, u kojemu će se oprövrići sve gla-
sine o kakovoj zaštenosti odnosa između
Srbije i Crne Gore i Srbije „isto onako
prijateljski, kao što su i do sada bili“. Ovo
daje prilike „Cetinskom vještiku“, da na uvođen-
ju u oštrotu pojedinstveno govor. Prikupljanje
na takovim listima više nego nepovjerljiv
i sarkastičan. Među redcima on se zahtijavlja-
ne na takovim „prijateljskim odnosašima“ kao što su
i do sada bili, jer da oni „svi, znaju kakovi

su bili“. Istodobno sve te viesli nazivlje danaj-
skim darovima. Po ovome jasno je, da je ne-
prijaznost odnosa između ovih dviju drža-
vica još uvek jednako ostra i nepromjenjena.

Pitanje talijanskog pravnog fakulteta
velika je glavobolja za austrijske ministre, na-
ročito za premiera Bienertha. Njemačke stranke
i Talijani pristali su, da se u Beču osnije tro-
godžnički pravni fakultet, odijeljen od sveučilišta,
no Slovensu na najavili nepomirljivu borbu i ob-
strukciju u proračunskom odboru, ako se ne
rieše njihova školski zahtjevi. Sada se javlja,
da su Slovenski skloni kompromisu, jer da su
vlada i Talijani pristali na većinu i slovenačkih
zahtjeva, samo na načinu i roku provedbe nisu
na čistu. One glasine nisu vlada, ni većina,
ni u južni Slaveni potvrdili, ali im nisu ni mo-
gućnost poricati.

Kretsko pitanje. Velevlasti, da dokrajče-
natezanja sa pitanjem pripadnosti Krete, odlu-
čioće otok popisnosti. Ratni brodovi velevlasti se
premješaju na otok. Velevlasti hoće, da pre-
sile kretsku komoru, da zastupnicima muslima-
nima dozvoli pristup, a da se ne moraju pri-
seći na vjernost gačkom kraju. Zaposjednici
Krete velevlasti istodobno hoće da još jednom
zavjeti Turškoj njezinu suverenitet nad otokom.
Izgleda, da će ovaj korak velevlasti jako
djejstvovati na Kretu.

Odjeci magjarskih izbora. Odjekira o ne-
čuvanim nasiljima, koja su se na strane Khuen-
ove vlade vršila prigodom izbora, a koja je od-
njkako poznati Škotski publicisti Scutus Viator,
izazvala su u svjetskoj štampi velike pole-
matike. Magjarska štampa je Scutus Viatora brat-
ualno napala, a sam ministar Khuen u jednom
intervjuu sa jednim novinarom među redcima
potvrdio je pristup, da je podjednako dozvoljeno
i dozvoljeno učiniti. Ratni brodovi velevlasti
postupno dozvolili su i slijepi novaci. Ostoješki Šali Andrijašević mjesecno kada 4, 5 i do 10 hiljada
kruna. Tako se gonilo kroz deset mjeseci. Kad će
i Ostoješki Andrijašević: gospodari! ja
samo svu dobit vama slijavi, pa sada da podišimo.
— Šta si lud? Andrijašević će. Ti radi si
i radio, a tebi tvoje neće poginuti. — Ostoješ
i daje radio i zgrčao Andrijaševiću. Ne prošlo
ni 5 mjeseci, opet Ostoješ pitaj, a Andrijašević:
platit će ti se Ostoješ znaduci s kim ima posla,
nokat u ledinu, poruči sutra, privabi ga i dade mu
na račun Kr. 400; a ostalo, da će mu kasnije
opet dati. Tako se Ostoješ primi. Nakon 4 mje-
seci Ostoješ pita novaca za svoje ukucane, a
Andrijašević zameći. Ostoješ nebi lud, dodje
k njemu, pa ozbiljno reče, da će stvar predati
sudu. Petar tada po svoju učini račun i dade mu
još Kr. 400, a Ostoješ nezvanično je nepravdati se s tim
u Ameriku, proklinajući Andrijaševića i novace.
Ovo je javno pre mnogo i mnogo svjedoka
govorio.

Andrijašević i Ostoješ Ante. Pri ured-
nju Neretve Andrijašević zgradi arku Noemovu
(baraku) — ove godine u gradu počinju-
nuju. U nju postavi Anta Ostoješ iz Plina, da prodaje
tu, a s ugovorom dičili dobiti na pô. Slini rad-
nici navrati se i slijepi novaci. Ostoješ Šali Andrijašević mjesecno kada 4, 5 i do 10 hiljada
kruna. Tako se Ostoješ nebi lud, dodje
k njemu, pa ozbiljno reče, da će stvar predati
sudu. Petar tada po svoju učini račun i dade mu
još Kr. 400, a Ostoješ nezvanično je nepravdati se s tim
u Ameriku, proklinajući Andrijaševića i novace.
Andrijašević i javna dobrotvornost u
Gradcu — i dugovi občinski. Preuzeo pred-
sjedništvo javne dobrotvornosti početkom god.
1889. I do konca 1892. njeđe sjednice o pred-
razbroju i pasbroju, a občina još od njega du-
guje javnoj dobrotvornosti Kr. 900.

Dubovčić i Ivanković još občina duguje do
10.000 kruna. Petar gaje su novci?

Andrijašević i Kačićeva spomenik. Tko
mo nije poznato kako je Petar pri sakupljanju
novaca za Kačićeva spomenik i izplate Rendici bo-
đilo do k i Mario obra?!

Završna. Ako odbor zemaljski i vlada ko-
jim je poznato kako su očinski spisi izgorjeli u
Gradcu; ako odbor zemaljski i vlada znaju kako
Andrijašević izgarni s tajništva u Vrhorec
od ondješnjeg povjerenika Rešetara; ako odbor
zemaljski i vlada znaju što je kadar Petar uči-
niti i što je učinio, tada neka ga prišiju za ogled-
sabli se, a ne narodu.

Iz hrvatskih zemalja.

Zemaljsko vijeće u Bosni. Sabor je iz-
brao u bos. herceg. vijeće: Bašagić, Sarica i
Gulišić (Muslimane); Krulja, Stojanović, Šimić
i Ružić (Srba); Mandić i Sunarić (Hrvate).

„Hrvatska Sloboda“ oprovravljaju vješt-
nici novina, da su tobože izaslanici njezine
stranke prisustvovali jednoj sjednici eksekutiv-
nog odbora koalicije. Ta vješt da je podpuno
neistinita.

Premetnačne kod Talijana u Trstu.
Zadnjih dana objavljen je u Trstu čitat niz pre-
metačina kod raznih talijanskih ličnosti koje su
osumnjičene, da stoje u savezu s irredentisti-
kom propagandom. Te premetnačne imale su
svrhu, da se pribavi materijal za izlagaju u po-
znatoj zadnjoj irredentističkoj aferi. Najeće je
osumnjičen vlastnik tiskare Morpugo i zastup-
nici dr. Brochi i dr. Vidaković, koji su su-
djevali na uskrsnjem izletu u Milano.

5. srpnja. U taj dan pada spomen slavenskih apoštola sv. Ćirila i Metoda. Oni su
prije osvjetitelji naši, oni su prvi trpjeli za ideju, na kojoj moramo i danas da radimo,
hoćemo li da se održimo kako narod slobod-
an i prosvjetljen. Proslavimo u taj dan uspo-
meni njihovu! Sjetimo se toga dana istre, sje-
timo se liepe hrvatske zemlje, u kojih je nje-
vojno djele danas u opasnosti, da prođe. Hrv-
ati u Hrvatske! U dan 5. srpnja kupujmo svi
za družbu sv. Ćirila i Metoda za Istru!

Klub „Jadran“ u Križevcima umoljava nas
da uvrstimo: Budući da još nismo primili ku-
pone kao ni novac od mnogih, kojima smo naše-

srećke poslali, a vučenje bi moralo slediti dne 15. o. m. stoga molimo svu onu gospodu, kod kojih se naše srećke nalaze, da iste čim prije razpadaču i novac sa prodanim kuponima poslati najdaleje do 30. lipnja o. g., jer će vučenje bezodzvočano bili 30. lipnja o. g. u 5 sati posle podne. Izak vučenih srećaka, zgodite i imena gg. kojima smo srećke poslali i koji su nešto razprodali, javiti čemo kroz novine.

Odbor klubu „Jadrani“

Poginuli Hrvati u Njemačkoj. Javljaju iz Ahrweilera, da šteta onom kraju usled poplave prekoruće znatno tri milijuna maraka. Među izgubljenim nalaze se i takovi, koji su boravili ovđe, a da se nisu ni prijavili oblasti. Znade se samo, da su većinom Hrvati. Voda ih je odnesla, a da se ne zna za njihova imena. Do nekidan izvučene su petdeset i tri lješine.

Iz grada i okolice.

Dar. Naš zastupnik g. dr. Ante Dulibić darovao je mjestnom Ubožkom Domu 10 K mještane posebne zahvale svim uglednim občinama, društvinama i pojedincima, koji su mu čestitali imenom. Ubožko Doma na plenumitom danu najtoplje se zahvaljuje.

III. redovna glavna skupština zadružnog saveza u Splitu, kako već javisemo, obdržavati će se u našem gradu u utorku 5. srpnja 1910. u 8 sati u jutro u Sokolani. Dačnji red: 1. Izvještaj o savezovu poslovanju. 2. Odobrenje godišnjeg računa i stanja imovine za god. 1909. i podjeljenje obošolitorijuma upravnom vjeću i nadzornom odboru gleda poslovanja računa. 3. Odluka o uloženju dobitika, što se je imao na koncu god. 1909. 4. Ustanovljenje visine kamata na poslovne djelove za god. 1909. 5. Ustanovljenje visine godišnjeg doprinosa članova. 6. Ustanovljenje visine zajmova, što će ih savez moći uzimati. 7. Promjena i popunjavanje pravilnika. 8. Izbor članova upravnog vjeća, mjesto onih što izstupaju. 9. Izbor članova nadzornoga odbora, mjesto onih što izstupaju. 10. Sudjelovanje zadružne pri promicanju sitne štednje preko n. p. z. „Prodinstv.“ 11. Eventualija. — Kako sazajemo odaziv na ovu skupštinu bit će brojan.

Ester Mazzoleni po izvestajima najvažnijih novina u Buenos-Airesu bere i tamo lovorki kao velika umjetnica pjevanja. Novine o njoj pišu s pravim odusevljenjem i označuju je vanrednom pojavom pjevačkog umjerenja, koja u sebi spaja i krasan dar dramatske akcije. Srdčno čestitamo vrlo sugrađanki!

Sibenska Glazba udarac je sutra na večer na Poljani u 7 i pol sati u oči imenada pogl. gosp. načelnika Dr. Ivana Krstelja, slediće raspored: 1. Koracića „Sokolska“, Kmoch; 2. Ouverture Bosijska Vještica, I. pl. Zaje; 3. Valčik „Pozdrav na Odjusu“, I. Černak; 4. Smjese „Češke perl“ I. Kalabanić; 5. Korenica „Sletovka“, Muhić.

Sokolski izlet u Filipakov. Kako čujemo, sva je prilika, da bi i naš Sokol mogao prirediti izlet u Filipakov prigodom sokolske slave u tom mjestu. Zato bi preporučili našim vježbaličima, da u što većem broju polaze vježbe, e da budu spremni, ako se izlet konačno odvrati. Ovo bi bio i prvi sokolski izlet ove godine.

100-godišnjica ženske pučke škole kod sv. Luce bit će koncem ove godine svečano proslavljen u prostorijama istog učilišta, koje je oduša uvek bilo na osobit način zavojeno od našeg građanstva zbog one narobe skribi i spreme, kojom su se uvek časne majke benevolentkinje odlikovalo u poučavanju i odgajivanju naših učenika, a medju kojima iđe osobito prianje veleslužnoj, višegodišnjoj starješici i upraviteljici č. majci Vjekoslavoj Gojanović.

Sv. Vjekoslav, zaštitnik mladeži bio je ove godine svećivan u našem gradu sa nekim osobitim slavljem. Jučer u jutro u 7 i pol sati u mjestnoj Bazilici 145 učenika i učenica gradskih pučkih škola primilo je prvu sv. pričest, a ukupno ih se je pričestilo preko 300. Preko 300. mise, koju je očitoči preč, kan. Tambaća sa propovedi, pjevale su učenice grad. škole uprav skladno nabožne pjesme. U 8 sati u crkvi sv. Barbare obavili su prvu pričest učenici mjestne realke. Sv. misu i propoved odslužio je katehet Don R. Pian uz pratnju armonionu. Vrlo poluhvalno je M. Meličhar pratio na armonionu učenice u Bazilici i učenike realke u sv. Barbare. Jučer po podne bilo je za ukupnu učenicu mlađe u stolnoj Bazilici klanjanje. Presv. Sacramento. Pod upravom g. Zuliana pjevale su učenice grad. škole nabožne pjesme i litane Presv. Srcu Isusovu.

Na poljevanje grada trebalo bi malo bolje pripaziti, jer neki krajevi nisu poljevani kako bi trebalo i dokle je određeno.

Radnje uređenje pre Crničke Drage za zakon malog brodovlja započelo će se skoro dana. Nasipanje Vrulje vrlo brzo napreduje.

Gradjanski Salon-Orkestar koncertirat će večeras u verandi kavane „Dračar“.

Hladno je bilo jučer i prekijev. Davaće je bura, kadikad baš jaka. Činilo se, da smo se vratili u veljaču. Danas je teplije.

Pokrajinske vesti.

Kmetsko pitanje. Gospod. odbor carev. veča u Beču izabrao je naročiti pododbor, koji će se baviti uređenjem kmetskog pitanja. U ovom je pododboru 7 članova; zastupnici Povše, Faidutti, Fon, Ivanović, Štrekelj, Schöpfer i Bugatto. Predsjednik je Povše, a izvještajelj Faidutti. U prvoj sjednici Ivanović je izvještio o težačkim odnosačima u Dalmaciji, upozorio je na agrarnu banku, kojoj bi vlada morala doći u susret izdašnom podporom, da se dođe do podpuna otkupa. Pododbor će izraditi nacrt zakona, koji će se najprije pretresati u gospodarskom odboru, a zatim izazeti krov ove ljetne ili najpošire još jesensko zasjedanje u zastupničkoj kući. Ministarstvo je reklo bi sklonio podupreti ovu akciju.

Prijava ribarskih zadruga. U zadnje doba prijavile su svoj obstanak Pomorskoj vladi u Trstu novoustrojene ribarske zadruge u Bolji, Ricci dubrovačkoj, Milnaia, Doli, Broćama, Prožurima, Babinopolju, Moranićima, Trsteniku, Obrovcu i Blatu. „Kad bi ove zadruge htjele dobiti koju vladini pripomoć, morale bi po obstojećim propisima dokazati, da su zasnovane na temelju vladini uzor-pravilnika, pritožiti odnosnoj mlobi tačnih popisa državama, iznos i jamstvo za svaki poslovni dio i ukupni broj dionicu već prihvaćenih sa strane družinara, te kočačno uredovani dokaz, da je zadruga bila redovito registrirana kod dotičnog suda.“ — Ovo gori donosimo po „Smotri“. Nama se pak čini, da je mjeru, koju je pomorska vlada predložila dosta oštra. Neke su zadruge ribarske bile zasnovane prije „uzor“-pravilnika, što ga je stavilo ribarsko povjerenstvo u Trstu. Kad su ove zadruge doša da sada temeljuj svoj starog pravilnika uživate podporu, zašto im je sada uzkratila? Upada u ovo ova odredba i stoga, što je naperen proti zadrugama ribarskim pojaviše u kolatu zadarskom. Mi pak znamo i zašto. Bilo bi željeti, da vlada podpone što milis davati pojedinim ribarskim zadrugama, dade u govoru ili karo dilan na tekući račun jednom od zadružnih Sveza ili ribarskom savezu, jer ne ima smisla dobacivati mrvice, kojima se na koncu konca nista ne postizava.

Još jedna knjiga o Dalmaciji. U zadnje vremе se mnažati knjige, u kojima se govori o Dalmaciji. Izdavalacka tvrdka A. Hartenberg u Beč i Lipskom objelodlana je ovih dana knjigu o Dalmaciji. Naslov joj je „Dalmatien das Land der Sonne“ (Dalmacija zemlja sunca), a napisao je njemački publicist Moritz Band. Knjiga je elegantno opremljena. Na 110 stranica većeg formata ima 142 ilustracije, fotografije koje su, umjetnički snimljene i jednu preglednu kartu. Pisac opisuje ljepote Dalmacije, te o pojedinim mjestima donosi i kratke historijske osvrte. Nomenklatura mjesto je talijanska, kao da u Dalmaciji žive sami Talijani, na kojima ih je mjeru, koju je pomorska vlada predložila dosta oštra. Neke su zadruge ribarske bile zasnovane prije „uzor“-pravilnika, što ga je stavilo ribarsko povjerenstvo u Trstu. Kad su ove zadruge doša da sada temeljuj svoj starog pravilnika uživate podporu, zašto im je sada uzkratila? Upada u ovo ova odredba i stoga, što je naperen proti zadrugama ribarskim pojaviše u kolatu zadarskom. Mi pak znamo i zašto. Bilo bi željeti, da vlada podpone što milis davati pojedinim ribarskim zadrugama, dade u govoru ili karo dilan na tekući račun jednom od zadružnih Sveza ili ribarskom savezu, jer ne ima smisla dobacivati mrvice, kojima se na koncu konca nista ne postizava.

Na demokratske laži. Primitimo iz Opuzena nekoliko dopisa, koji se bave pisanjem „Slobode“ br. 64. U tom broju „Sloboda“ donosi nekakav izvještaj o pastiškom poohodju biskupi dr. Caračiću u jednom dielu metkovskog dekanata, po kojem da je dr. Caračić iz Komina otišao nezadovoljan radi „slaba uspjeha“ a u Bagaloviću da na priček nije bio ni glavar ni erkvnari. Prvo, veli se u dopisu, koji nam se salju, skroz je lažno, jer je doček u Komini u Opuzenu bio vanredno svečan i sređan. A u Bagaloviću, istina, na priček nije bilo glavar ni erkvnari, ali to ne iz malaknja vjere u njima ili protivštine prama biskupu, nego radi zadjevice, koje Bagalović imaju desna. Ovdje pak je biskup bio dočekan velikom slavom, a može se uzvrđiti, da je i u Bagalovićem pučanstvu listom bilo napisano crkvu, te tim odparaju svi kojekakvi nadafotci, kojima je „Slobodin“ dopisnik popratio svoju pisanju.

† Antica ud. Marinović. Pišu nam iz Tiesnja, 19. lipnja: Danas u 1 sat posle podne premijula je naglom smrću dobra i čestita staračica gospodica Antica ud. Marinović rođ. Mazzura. Smrť ju zadesila jakih opreklija, koje je zadobila ovo isto jutro. Sprovod je blednoj starici bio jučer. Dok želimo pokoj vječni ostancima uzor-starice, izričeno i mi naša najdublja žalovanja učvilenoj njenoj obitelji i rodbini.

Družtvu „Medulić“ nam javlja, da je na sjednici druživa hrv. umjetnika „Medulić“ obdržano u Splitu dne 15. t. m. jednoglasno bila izabrana slediće uprava; Predsjednik Vlaho Kovač; Podpredsjednik: Tomislav Kriman; Tajnik: Dr. Ivo Tartaglia; Blagajnik: ravnatelj Kamil Tončić; odbornici: Celestin Medović, Ivan Maštrović, Mirko Rački, Emanuel Vidović. Na istoj sjednici bijaše zaključeno, da družtvu „Medulić“ u oktobru tekuće godine priredi u Zagrebu umjetničku izložbu svojih članova sa posebnim narodnim obilježjem. Zaključilo se nadalje obrati se našim občinama, korporacijama i privatnicima molbom, da pristupom u družtvu omoguće istomu podignuće družvenih ciljeva.

dulić“ u oktobru tekuće godine priredi u Zagrebu umjetničku izložbu svojih članova sa posebnim narodnim obilježjem. Zaključilo se nadalje obrati se našim občinama, korporacijama i privatnicima molbom, da pristupom u družtvu omoguće istomu podignuće družvenih ciljeva.

Naše brzjavke.

Slavenska Jednata i pitanje talijanskog sveučilišta.

Beč, 22. lipnja. — Kroz ova dana zajednički sastavljen sveučilišni klub od članova svih stranaka Slavenske Jednate razpravlja je o putovanju talijanskog sveučilišta te o vladinom predlogu, da se sveučilištu privremeno za tri godine ustanovi u Beču. Sveučilišni klub je istodobno razpravlja i o poruci ministra predsjednika Bienertha, da Slaveniće bi vladinom predlogu pravili neprilika. Iza temeljnog razpravljanja sveučilišni klub podstiro je jednoti svoje prelogde, koji se bave tim, kakvom bi takmičku Jednata imala u ovom pitanju voditi. Predlozi dobrodošlih sveučilišnih klubova nisu još poznati, ali moći su članjenica, da vlada još udovoljila pravdama vladinim zahtjevima južnih Slavena u školskim pitanjima, može se nekom sigurnošću sagraditi, da će predlozi sveučilišnog kluba biti prama vladinom predlogu opozicionali te da će ih jednostavno usvojiti. U ovom slučaju vlada baruna Bienertha imala bi se boriti sa znatnim potez-kočama.

Kralj u Pešti.

Budimpešta, 22. lipnja. — Kralj je prispojovao, da priestolom besjedom otvoriti zajednički sabor. Na kolodvoru je kralj bio dočekan od celog ministarstva i skoro svih zastupnika. Među ovima su se nalazili i hrvatski delegati. Silno množivo sveta priredilo je vladaru burne i dugotrajne ovacije.

Krizi u poljskom klubu.

Beč, 22. lipnja. — Kriza, koja je u poljskom klubu nastala, nije još rješena niti odklonjena. Konflikt Poljaka sa vladom još uvijek nije isto tako. Poljaci traže podpuno uredjene plovne rieke, dok se naprotiv vlada tomu opire. Ona dođe Poljaca pedeset milijuna kruna za gospodarske svrhe.

Pregovori radi banovih privilegija.

Beč, 22. lipnja. — Pregovori glede prilegovane banke za Bosnu počešće.

Bugarski car u Parizu.

Sofija, 22. lipnja. — Danas je bugarski car Ferdinand odputovao u Pariz.

Revolucionarna propaganda u Kini.

Peking, 22. lipnja. — Ovdje je otkrivena na široko osnovana revolucionarna propaganda. Ova se je najviše proširila među vojsku, te je zahvatila i više vojničke krugove. Stvar je tako daleko istišla da je mnogo visokih vojničkih dočestanika uplenito u ovu stvar. U koliko se dosad saznali može, uapšena su već četiri pukovnika, osim nižih časnika i vojnika. Policijske oblasti izražaju najvećim maram, jer izgleda, da se je radio ne samo o revolucionu proti biećima, nego i proti dinastiji.

Pitanje Finske.

Petrograd, 22. lipnja. — Ministar predsjednika Stolipin odbio je u dumi predlog, da se stupi u pregovore glede mirnog rješenja finskog pitanja.

Narodno Gospodarstvo.

Izvješće „Balkana“.

U drugom polugodištu dosegavaju najavljivani artikli naših domaćih srovinara, te želim da s ovim izvješćem predočim našim trgovcima činjenjima o izgledu za ovu trgovinu.

Buhać: Kako smo primili iz ciele Dalmacije došti točna izvješća, to će ovdje riječi biti ove godine barem 20-25% više nego lani, a razumeva se da to ima velik upliv na cijene, što se pokazuje već danas u obliku niskih cijena. Amerika kupuje vrlo malo i cijene buhača bivaju dan na dan gorje.

Stecchi (Petljike buhača) donašaju dočestane starice buhaču, jer ne samo da ovdje u Americi nješaju petljike meljene sa buhačem, već se isto dodavaju u fino izrezano još cielom buhaču. Da bi se moglo preprečiti u običe trgovanje sa petljikama, cijene bi buhač bile zaista mnogo bolje.

Maraske (Višnje). Po našim izvješćima ima po cijeloj Dalmaciji jedno 200.000 kg. neprodane stare robe, te da nepostoji ova kolicišta, bude li nadaf u čitavoj Maraske moći prodati jedno 500.000 kg., što lanjske što ovo godišnje maraske. Statistika nam kazuje da se godišnje proda jedno 400.000 do 450.000 kg. ostalo bi dakle kao neprodato za buduću godinu jedno 50.000 kg. što u stvari nije velika kolicišta. Bude li nadaf u Italiji držala cijene maraska, to će se dalmatinske Maraske moći prodati ove godine uz prilicne cijene, razumje se da se budu u čvrstim rukama, jer trgovci provlačavaju svoju robu samo ovđe u Trstu.

Dalmacije rod upravo hrđav. Kalkuliraju dakle, da je lanjske godine bilo u svemu što lanjske što preko lanjske robe jedno 700.000 kg. Prodalo se je od tog jedno 500.000 kg. ostalo je dakle oko 200.000 kg. Ljetošnji rod biti će po prilici oko 300.000 kg. u svemu dakle za ovogodišnju prodaju jedno 500.000 kg., što lanjske što ovo godišnje maraske. Statistika nam kazuje da se godišnje proda jedno 400.000 do 450.000 kg. ostalo bi dakle kao neprodato za buduću godinu jedno 50.000 kg. što u stvari nije velika kolicišta. Bude li nadaf u Italiji držala cijene maraska, to će se dalmatinske Maraske moći prodati ove godine uz prilicne cijene, razumje se da se budu u čvrstim rukama, jer trgovci provlačavaju svoju robu samo ovđe u Trstu.

Bajam. Italija nudila je još uvjek lanjske robe i a dalmatinsku bajamu ima još prilicno neprodato. U času je potražnja za bajamu vrlo slabu, a prodaju se samo neznačajne količine. O izgledu robe za ovu godinu ne zna se još ništa pozitivno, ali toliko stoji, da se ne čemo vratiti na lanjske cijene.

Vina. Mi smo upozorili u našim prijašnjim izvještajima naše prijatelje da ne budu prevratići kupovinu vune i možemo napomenuti samo ponovno, da je ova godina vrlo kritična za vunu. Vuna biti će dosta — skoro dvostrošno više od lanjske godine. Cijene su vrlo niske, a što je najgorje, ovđe leži još dosta neprodane lanjske vune. Italija — glavni konzument naše vune — kupila je lanjske godine dosta vune, osobito iz Australije, jer je bila jettinija. Mi bi dakle mogli prodrijeti s nasom vunom samo u onom slučaju, da se hoćemo i možemo mijeriti stranom konkurenčijom. Dakle, kako sve izgleda, ove će se godine postići za po prilici 20% slabije cijene nego lanji.

Kože. Ove će godine biti sva mala koža (janjetina, jaretnica) boja u više od lanji. Govjeda koža (suva) danas je već na takvo visokoj cijeni, da se bojati, da se ove cijene neće moći održati dugo te je najbolje da naši prijatelji u toj vrti kože u obče no spekulaciju. Juneće i teleće kože su zanemarene.

Gripola i Feca. Ova je roba tražena kao i dosele i mi čemo se vrlo ráđaviti prodajom iste. Mi smo naglasili u našem izvješću narančito, da je podesnije robu slabog sadržaja preraditi na gripolu, te čemo u kratko vreme izdati tučnu upitu za ovaj rad. Ako bi koji od naših cijenjenih prijatelja želio imati ove upute, poslaoči ju vrlo rado na zahtjev, naime čim ne bude gotova.

Vosak. Uslid dovoza većih partija voska iz Abesinije i Male Azije cijena mu je nešto počutili i spala na C 319 do K 320 običajni uvjeti. Ni u taj cijena plaća se samo za garaniranje i tiraži poteći će čelin vosak, dočim se roba patovrena ne samo netraži, već direktno odbija, jer trošak voska rabe u stanovite svrhe samo podpunoma čist pečelin vosak a kad trebaju mješavinu, učine se sliji i znaju (kada imaju čisti vosak) koliko trebaju da primjene druge sastavine.

Ulice. Trgovina s ovom robom sustala je nešto, uslid dovoza znatnih količina ulja iz Albanije i Grčke. Danas se plaća dalmatinski ulje prve vrsti oko K 92—93 po kvintalu franko Trst, slabije vrste razmjerno manje. Potražnja je vrlo slaba, jer ima veće vrste robe došli na prodaju.

Kadulja i ružmarinove iglice se prodavaju, da neka se na „Balkan“ pošalju uzorci i naznači razpoloživačka.

Hrvatska flisara (Dr. Krstelj i dr.) Vlastnik, izdavatelj i odgovorni urednik Josip Drezga.

Oglas.

Prijamni ispitli ljetnog roka za I. razred c. k. realke u Šibeniku bit će dana 1. i 2. srpnja o. g. od 4 do 6 sati poslije po dane, a upisivanje za I. razred 1. srpnja o. g. do 12 sati prije podne.

Učenici, koji žele da budu primjeni u I. razred, imaju donijeti: krštenicu, kojom će dokazati da su navršili desetu godinu života ili da će ju navršiti do 31. decembra 1910., a iako su pohajali pučku školu, imaju prikazati i svjedočbu polaznicu.

Na prijamnom ispitu za I. razred zahtjeva se:

a) iz nauka vjere — znanje, koje je propisano za prve četiri školske godine pučkih škola;

b) iz hrvatskoga ili srpskoga, kao nastavnog jezika; okretnost u čitanju, poznавanje pravilnoga oblikoslovija i vještina u razlaganju proste i raširene izreke, najglavnije o pravopisu i interpunktaciji, te njihova praktična uporaba u pismenoj začađi, koja sastoji iz jedne kratke pripovijetke, basne ili diktata;

c) iz računice: četiri glavne vrste računa cijelim brojevima pismeno i ustmeno.

Učenici koji dolaze u ovoj zavod, imaju platiti:

1. za upisnu K 4-20
2. doprinos za učili 2-
3. doprinos za školske igre 2-

Ukupno K 8-20

Šibenik, 15. lipnja 1910.

Upraviteljstvo c. k. državne realke.

